

YARGI HAKİM, SAVCI VE AVUKATLARDAN OLUŞAN BİR BÜTÜNDÜR TEK OLMALIDIR

Mehmet GÜN*

Değerli Hocam Köksal Bayraktar, Güncel Hukuk'un Ağustos 2005 sayısında "Yargının Siyasallaşması" hakkındaki mesleki ve siyasi tartışmaları özetledi. Değerli Hocam Erdener Yurtcan da Eylül 2005 sayısında "Yargıyı Siyasallaştırmayalım!" uyarısıyla İTO'nun hazırladığı Yüksek Adalet Kurumu Kanun Taslağı'nı "Çözüm İçin Bir Model" olarak tartışmaya açtı.

Konu Yargının Siyasallaşmaması, ancak kaydedilen tartışmaların odağında değerli hakim ve savcılarımız. Tartışmalar, avukatların belli bir yaşta sonra hakimlik veya savcılık yapıp yapamayacağı, siyasi bir partinin kurduğu hükümetin, yandaşlarını hakim, savcı atayarak yargıyı kontrol edebileceği kuşku üzerine alevlendi...

Yargının siyasallaşacağı kuşku, toplum adına kullanılan yargı gücünün, bir siyasi görüşe meyilli olanların eline verilmesi aynı yeteneğe sahip olanların diğerlerinin ise dışlanması korkusundan kaynaklanıyor. Kuşku, yargı erkinden zaten dışlanmış olan avukatlardan, hakimliğe geçmek için gereken gençlik yaşını aşmış olanlara, geçici bir süre için de olsa açılacak bir fırsatın önünü tıkıyor. Tartışmaların sorunu, hakim veya savcı seçilecek avukatların seçimini kimin yapacağıdır. Dolayısıyla da tartışmalar farklı siyasi görüşteki... Tartışmalar siyasi. Ama tartışılan Yargı... Yargının, farklı siyasi görüşlere sahip olanlarca, kişisel tercihlere dayalı olarak bu kadar tartışıldığı bir ortamda siyasallaşmamasını tartışmak bence boşuna...

Tartışmaların bu yönü bu yazıyı ilgilendirmiyor! Bu yazının amacı konuya başka bir açıdan, bilimsel bir bakış açısından bakmaya davet etmek hukukçular ve siyasetçiler.

Tartışmaların hepsi siyasallaşmaya karşı çıktığına göre, konuyu bilimsel olarak tartışma fikrinde mutabık olmalı. Öyle ya siyasallaştırmanın karşılığı bilimsellik olmalı, yargı bilimsel esaslara göre işlemeli ve adalet kişisel tercihler doğrultusunda değil, bilimsel gereklilikler doğrultusunda gerçekleş-

Toplumun, toplum içinde adaleti gerçekleştirme görevini verdiği üç unsur aynı yeterlik ve yetkinlik ve kalitede hizmet verebiliyor mu? Ortaya çıkan sonuçtan toplumdaki herkes memnun mu? Hayır. Hizmeti verenlerin kendileri memnun mu? Kimse sormuyor!

tilinmeli. Tartışmaların bir an için de olsa sessizliğe ve ortadaki çıplak gerçeğe bakmaya davet etmek isterim. Yargı gücünün kullanımı, tercihini belli bir yaşta emeden yapmış olanlara, yargıçlara bırakılmış, aynı yeteneklere sahip, ancak tercihini sonraya bırakan hukukçular -yani avukatlar- bu gücün kullanımından ve hatta belli bir yaşta geldikten sonra kullanma umudundan bile dışlanmış. Oysa yargı gücü toplum adına kullanılıyor. Toplum bu gücü kullanma yetkisini hukuk eğitimi almış olanlara emanet ediyor. Avukatların da bu yetkinliğe sahip olması zorunlu. Ama, sonradan hakim veya savcı olamazlar. Hakim ve savcılar ise avukat olabilirler!

Bu tercihin sonuçlarına bakalım: Önümüzde adaleti en iyi, en adil ve en hızlı bir şekilde gerçekleştirecek yargıya şiddetle ihtiyaç duyan bir toplum; bu toplumun "yargılama hizmetine" ihtiyacını giderebilecek ve hatta daha fazlasını üretebilecek, yetişmiş, 70 bin civarında yetkin hukukçu stoku var. Ancak bu stokun yaklaşık 10 bin'i hakim ve savcılık yaparak yargılama hizmetini görmeye, gidermeye çalışıyor. Geri kalan büyük çoğunluk avukat!.. Bu dengesizliğin avukat sayısı lehine bozulma hızı her gün artıyor. Hakimler, savcılar avukatlığa geçiyor, avukatlar hakimliğe geçemiyor... Hakim ve savcı açığı kapatılmıyor, tersine artıyor...

İTO'nun YAKK Taslağı, yargıyı siyasi etkiden bağımsız noktasına yaklaştırmaya, avukatları da hakim ve savcılarla aynı çatı altına almaya çalışıyor. Ancak, öngörülen çatı, mevcut çatıların bir tane daha ilave ediyor; savcılar hakimlerden ayırıyor. Sonra da bu üç çatıyı bir dördüncü şemsiye çatı altında topluyor.

Olumlu sonuçları olacağı belli. Ancak, avukatların hakim ve savcılardan ayrılmışlığı devam ettiriliyor. Üstelik savcılar da aynı bir çatı altında aynı grup oluyor.

Gelin şöyle bakalım. Mevcut yasalarımız, avukatlık, hakimlik veya savcılık yapmak isteyenler için gerçekten farklı şartlar öngörüyor mu? Hayır. Peki bu meslekleri yapanların tabii olduğu kurallar arasında temelde bir farklılık var mı? Örneğin kötü bir yaşam tarzı sürdürmek hakimlik için kabul edilemez iken, avukatlık için kabul edilebilir mi? Hayır. Başka bir deyişle yargının işleminde rol alan her üç mesleği yapabilmek için de aynı yeterlilikler aranıyor ve aynı kurallara uyulması zorunlu.

Oysa, gerçekte, avukatların davalarını hazırlarken hakimler kadar sorgulayıcı, iddia ileri sürerken onlar kadar ketum; hakimlerin kararlarında avukatların dilekçelerinde oldukları kadar detaycı, savcılarının soruşturma yaparlarken avukatlar kadar araştırmacı, iddianame hazırlayıp suçlama yaparlarken hakimler kadar özenli olduklarını ileri sürebilir miyiz? Başka bir deyişle, toplumun, toplum içinde adaleti gerçekleştirme görevini verdiği üç unsur aynı yeterlik ve yetkinlik ve kalitede hizmet verebiliyor mu? Ortaya çıkan sonuçtan toplumdaki herkes memnun mu? Hayır. Hizmeti verenlerin kendileri memnun mu? Kimse sormuyor!

Herkes şikayet ediyor ve memnuniyetini belirtenler çok azınlıkta ya da hiç yok! Toplumda adaletin sağlanması için en zor şartlarda görev yapan hakim, savcı -ve avukatlarımız- iş yükü ve kaynaklıklar altında eziliyor. Toplumun adaleti sağlayan kesimi yargı mensupları, sağlanan hizmetin karşılığı

olan değeri almıyor. Alınan değer adil ve herkesin ürettiği ile orantılı olarak paylaşılmıyor? Yargının devlete çalışan unsuru hakim ve savcılar ile avukatlar arasında gelir uçurumu var. Görünürde en çok avukatlar kazanıyor! Ancak öte yanda, izin verilse daha az ücretle hemen hakimlik veya savcılık yapmaya hazır binlerce avukat var. Piyasa kuralları işlese hizmeti vermeye bu kadar talipli varken ücretlerin düşmesi gerekiyor; ama düşmüyor; düşmediği gibi yetmiyor da... Öte yandan, adalet o kadar değerli bir hizmet ki, ücretlerin belli standartların altına düşürülmesini kabul etmek de mümkün değil!

Ancak gelinen durumda hizmet de, hizmetin sonucu ortaya çıkan ürün de memnun edici değil. Hem hizmeti veren meslek mensuplarının hizmet kalitesi farklı hem de amaçları ve öncelikleri toplumun kendilerine verdiği görevle tam olarak uyum sağlamıyor. Üstelik her meslek grubu için farklı farklı standartlar ve yaklaşımlar ortaya çıkıyor. Yargı, kendi iç yapılanmasının ürettiği sorunları çözmek için uğraşmıyor. Kıstlı kaynakların önemli bir bölümü boşa gidiyor. Maddi gerçeğin ortaya çıkıp adaletin teslim edilmesi aksıyor. Yargıya duyulan güven aşınıyor. Yargı hizmetinin geliştirilmesi için öngörülen eleştiri ve değerlendirme

mekanizmaları ve yöntemleri felç olmuş, hizmetin değerlendirilmesi ve iç eleştiri yapılmıyor. Herkes özel yetkili mahkeme kurulsun, uzmanlık artsın istiyor; baskın çıkan uluslararası güçler ve öncelikler. Ceza yargılamasında, temelde, avukatların ürettiği iş, savcılarının iddianameleri veya takipsizlik kararları ile; savcılarının ürettiği iş, hakimlerin nihai kararlarındaki değerlemeye; hakimlerin ürettiği işler de Temyiz Mahkemesi'nin değerlemesine tabi. Hukuk yargılamasında savcı yok. Avukatın ürettiği iş, hakim değerlemesine, hakim ürettiği iş de temyiz mahkemesinin değerlemesine tabi. Temyiz Mahkemesi'nin değerlemesinin değerlendirilmesi ise hiç yok! Kimse değerlendirilmediği değil, kimse diğerinin değerlendirilmesinden tam olarak tatmin olmuyor. Bu durumu bilen veya bildiğini fark ettiren kimse yok, çünkü geriye doğru bir değerlendirme sistemi de yok? Değerlendirenler, hiç değerlendirilmiyor. Zaten yargıyı eleştirmek ince ve zor iş; aklına her geleni söyleyemezsin! Sinin aşmış olmak işten bile değil! Hizmeti alan toplumun yargı hizmetinin ürününü değerlemesi hiç yok. Hakimler, savcılar ve avukatlar arasında, müştereken, her birlikte verdikleri hizmetin ortak kalitesini arttırmayı, toplumu veya vatandaşları daha fazla memnun etmeyi sağlayacak bir

kaliteye ulaştırmayı sağlamaya amaçlayan bir değerlendirme yok!

İyi işleyen bir yargı için, avukatların sistemin içine tamamiyle sokulması, hem görev ve sorumluluk verilmesi ve hem de toplum adına denetlenmesi ve değerlendirilmesi şarttır. Yargının unsurlarını birbirinin aynısı veya kopyası olduğu halde, birbirlerinden farklı işleyen, birbirinden habersiz işleyen kurallara tabi tutmaya mutlaka son vermelidir. Böyle olunca yargının unsurlarından hiç birisi beklenen düzeyde gelişmemekte, gelişmiş ülkelerdeki emsallerine yaklaşamamakta, sonucunda hepsi birden güdük kalmaktadır. Hepsini birleştirmek gelişmelerine hız verecektir. Hepsini aynı ve tekdüze kurallara göre, hem mesleki gelişimleri açısından kendi aralarında; hem de toplum adına ve ortaya çıkan hizmetin kalitesi bakımından denetlenmelidir. İTO'nun YAKK taslağı bu sorunun çözümüne katkıda bulunmak istiyor. Olumlulukları daha fazladır. Ama sorunu çözmemiyor, çözemiyor. Çünkü aynı görevi yerine getirmekle görevli olanlar arasındaki aynı devam ettirip, artırıyor.

Haydi tartışmaya devam edelim. Yapıcı ve ileri götürecektir sorular ve öneriler getirerek...

* Avukat